

російської поезії. На уроках звучали вірші, покладені на музику, у супроводі гітари. А як підсумок – відбувся вечір поезії, де студенти декламували свої улюблені вірші.

Серед методів, що спонукають до логічного самостійного і творчого мислення, використовую ще один – ігрові моменти на занятті. Вони розвивають увагу, пам'ять, уяву, формують естетичні смаки, стимулюють активність, ініціативу, допитливість першокурсників. Кросворди, криптограми, пізнавальні ігри, літературні вікторини та конкурси, рольові ігри зацікавлюють студентів, спонукають до активного, уважного читання, привчають звертатись до словників, додаткової літератури. Такі види перевірки отриманих знань дають змогу кожному студенту самореалізуватись, виявити свій інтелектуальний потенціал. Сучасний процес освіти та виховання вимагає переорієнтації з пасивних форм навчання на активну творчу працю як студентів, так і викладача, використання інтерактивних технологій. Вони спрямовані на розвиток в студентів самостійного творчого мислення та здібності розв'язувати різні життєві задачі. Потрібно поступово використовувати ці технології. Серед різноманітних завдань і вправ намагаюся використовувати ті, які найбільше відповідають рівню підготовки студентів. Із відомих інтерактивних вправ найчастіше використовую роботу в парах, метод «Прес», «Мікрофон», «Мозковий штурм», які вчать студентів концентрувати свою увагу на певній проблемі, а також чітко і логічно висловлювати свою думку. Проводжу також і дискусії. Вони потребують підготовки та певного рівня інтелектуальної сформованості студентів. Так першокурсники дискутували на тему «Чи варто вивчати песимістичну новелу Ф.Кафки «Перевтілення»?» Пізнаючи великий і складний світ навколо себе, юнак прагне самоствердитися в ньому, проявити себе як особистість. Один із найбільш доступних і привабливих шляхів для цього – творчість. В.О.Сухомлинський писав: «Учити поетичній творчості потрібно не для того, щоб виростити юних поетів, а щоб облагородити кожне юне серце». А це значить відкрити його назустріч добру і справедливості, співчуттю і співпереживанню. Духовне багатство не дається людині від природи. Воно здобувається постійною і напруженою працею, великими зусиллями розуму і серця. Тому у своїй роботі я практикую різноманітні завдання, які розвивають творчі можливості студентів.

Названі та інші методи і прийоми навчання покликані допомогти викладачу у досягненні поставленої мети – виховання творчої, мислячої особистості з активною життєвою позицією, яка вміє висловлювати і відстоювати свої думки. Адже ще Аристотель говорив: «Розум полягає не тільки в знаннях, але й у вмінні використовувати їх на практиці».

*Більдер Н. Т.
м. Харків, Україна*

СПІЛЬНА ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ ХУДОЖНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ ТА РОСІЇ ХХІ СТОЛІТТЯ

Постановка проблеми та її актуальність. ХХІ століття кваліфікують по-різному: «століття швидкостей», «століття інтеграції», «століття інформації». З не меншою справедливістю його можна кваліфікувати як «століття освіти». Освіту в цьому випадку варто тлумачити об'ємно – як багатомірний ресурс, що породжує стратегічний порядок цивільної, моральної, пізнавальної спрямованості. Оцінюючи ситуацію нинішнього положення української держави в системі вищої освіти світового рівня, досить складно не помітити факт деякого відставання від розвинених країн у швидкості процесу інтеграції

й адаптації до єдиного відкритого освітнього простору, і це обумовлює *актуальність* теми дослідження: інтеграція медіа й освітнього простору у постсучасному світі.

Уявляється цілком очевидним і зв'язок цієї проблеми з актуальними *теоретичними й практичними завданнями*. Він зумовлений, зокрема, тим, що застосування сучасних освітніх технологій відкриває можливості істотно прискорювати адаптацію випускників на сучасному ринку праці, створює умови для їх професійної і особистісної самореалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що розв'язанню цієї вкрай важливої проблеми, яка висвітлена у Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття») присвячені праці вітчизняних дослідників Андрущенко В. [1], Кременя В.Г. [8].

Серед російських авторів цю проблему вивчала, зокрема, Г.Н. Прокументова, в її працях виявлено основні розпізнавальні ознаки «відкритого освітнього простору» і «закритої системи» [12]; проблеми сучасного медіаосвітнього простору розглядала Іванова Л.А. [5].

На рубежі тисячоріч домінуючим напрямком міжнародного розвитку і систем освіти, як віддзеркалення світових процесів, стала глобалізація.

Глобальні, або всесвітні (загальнолюдські) проблеми, будучи результатом протиріч суспільного розвитку не виникли *deus ex machina* - раптово й тільки сьогодні.

Розгляду деяких аспектів сьогодишнього «постсучасного» суспільного настрою і тенденцій формування освітнього простору присвячена ця робота.

Звичайно термін «глобалізація» уживається для того, щоб позначити ряд особливостей сучасного світоустрою. Одна з особливостей – стандартизація й уніфікація життєвих форматів по усьому світі й часто чотири згадувані «євросвободи» - свободи переміщення товарів/послуг, людей, інформації й капіталу. У глобалізованому світі на перший план виходить комунікація, усе інше фактично залежить від швидкості та якості останньої.

Важлива риса складної сучасної світової системи – це формування глобального освітнього простору, елементами якого виступають, поряд з національними системами освіти, різні організації й фонди, що здійснюють розробку й впровадження міжнародних освітніх програм, організують спільну освітню діяльність.

До очевидних тенденцій або явищ глобалізації відносяться і створення світової інформаційної мережі. На сьогодні сформувалася й стрімко розвивається інфраструктура глобальної системи освіти, основною ланкою якої виступає Інтернет, причому напрямки використання Інтернету у глобальній системі освіти досить різноманітні, зокрема, це провокує індокриніацію.

У ці ж 70 роки XX сторіччя Нобелівський лауреат, етолог і філософ Конрад Лоренц склав свій список проблем, нерозв'язаність яких загрожує загибеллю людству, у цьому списку з восьми гріхів сьомий гріх - зростаюча індоктринація людства, що являє собою збільшення числа людей, що належать до однієї й тій же культурній групі, завдяки вдосконаленню впливу технічних засобів на суспільну думку. Таких потужних засобів впливу й способів уніфікації поглядів людей історія дотепер не знала [10].

Саме тоді й одержало визнання в його новітнім значенні поняття постмодернізму. У цьому зв'язку слід зазначити й прагнення дати адекватний переклад терміну «постмодернізм». Він переводиться як «постсучасність».

Початок XXI в. відзначений проявом багатьох «пост»: перехід від індустріальної до постіндустріальної економіки, становлення постіндустріального (посткапіталістичного, інформаційного або електронно-цифрового) суспільства, що викликано формуванням єдиного світового інформаційного простору на базі мережі Інтернет, проникненням процесів інформатизації, глобалізації й віртуалізації в усі сфери життєдіяльності, створенням міжнародного ринку інформації й управління на додаток до традиційних ринків товарів.

В епоху телекомунікації різномірне настільки зблизилося, що скрізь зіштовхується один з одним; одночасність різночасного стала новим єством. Загальна ситуація си-

мультантності й взаємопроникнення різних концепцій і точок зору більш ніж реальна. Ці проблеми й намагається вирішити постмодернізм. При цьому варто мати на увазі, що постмодерн розуміється як стан радикальної плюральності, а постмодернізм – як його концепція [3, С. 109].

Розглядаючи постмодернізм із позицій культури сучасності, ми можемо говорити про стилістику «пост...», тобто той, що настала після; спадкоємицею всієї культури людства, що передувала сьогоdnішньому дню. Тотальність культури забезпечує охоплення інформацією (і інформаційними технологіями) усього світу. Але неоднозначним залишилося співвідношення ідейності «модерну» і «постмодерну». Сутність модернізму становить індивідуальний витончений «глибокий» стиль. У постмодернізмі авторський стиль переміняється поетикою загального місця, навмисно стертим банальною мовою. Добуток модернізму є продуктом авторського рефлексивного бачення. У постмодернізмі художник втрачає привілейоване положення, і акцент переноситься на безособовий текст [6].

Постмодернізм відразу став претендувати як на вираження загальної теорії сучасного мистецтва взагалі, так і особою «постмодерністської чутливості»- специфічного постмодерністського менталітету. У результаті постмодернізм став осмислюватися як вираження «духу часу» у всіх сферах людської діяльності: мистецтві, соціології, філософії і дизайні, що не могло не вплинути на і на організацію дизайн-освіти.

У постіндустріальному мистецтві юрба бере реванш над поетом, розчиняючи його особистість серед мільярдів співавторів. Сучасне мистецтво прагне до співтворчості. Всіма силами воно намагається втягти нас у свою орбіту. Нові театри, виставки, книги, телепередачі нав'язують нам усе більше активну роль. Аудиторія тепер повинна не співчувати, а бути спільником. Художник, що спокушає нас тим, що кличе в співавтори більше не співак, він заспівувала. Його мистецтво зводиться до провокації нашої уяви, до організації не свого, а нашої художньої творчості.

А. Геніс сумує: «...сучасне мистецтво перестає їм бути. Воно йде у фольклор, повертаючи нас до первісної естетики, що не знала поділу на автора й виконавців. На танці не дивляться – танці танцюють» [4].

Розчинитися аватаром у віртуальності співучасті – реальність Інтернет простору. Створення мережі Інтернет дозволило людству перебороти черговий інформаційний бар'єр а це, мабуть, одне з найважливіших подій глобального масштабу, що сталися в новітній світовій історії.

Сьогодні Інтернет – уже не просто джерело інформації, але – фундамент для формування цивільного суспільства нового типу. Тут є для цього все: дискусійні площадки, вільні ЗМІ, соціальні мережі. І ти сам визначаєш, ким тобі бути: креативним архітектором майбутньої себе й своєї країни або - ледачим споживачем другосортного контенту [7].

А. Леонтьєв указує, що після того, як був «узятий» цей бар'єр, контроль над інформацією був практично загублений при всіх немислимих хитруваннях тих, хто має владу, з метою його збереження. Контроль нового інформаційного простору став неможливий не тільки через відсутність для цього необхідних інструментів (ще не виробили, хоча й посилено виробляють) але й через те, що сучасні держави принципово будувалися під зовсім іншу ієрархію інформаційних потоків [9]. Можна додати, що не тільки держави, але і системи освіти сучасних держав.

Сфера Інтернету, яка стрімко розвивається й практично не регульована, виставляє суспільству свої жорсткі умови. Інформаційні поля (Інтернет – аудиторії) вочевидь, не відповідають територіям держав і не обмежені ніякими державними кордонами.

Вступ світового співтовариства в постіндустріальну фазу розвитку вимагає ґрунтового теоретичного й концептуального пророблень природи дизайн-діяльності. Філо-

софські проблеми спільної діяльності здобувають домінуючий характер. Саме із цієї причини онтологія й методологія філософії, осмислені крізь призму дизайнерських проблем у міждисциплінарній структурі дизайну, стають особливою ланкою, що поєднує в собі всі аспекти розвитку дизайну в ХХІ столітті [2].

В остання роки дизайн як діяльність отримав нові інструменти та форми завдяки бурхливому розвитку комп'ютерних технологій. В епоху глобалізації такі способи розподілу трудових ресурсів як аутсорсинг і добровільна колективна творчість (краудсорсинг), стирають межі інтелектуальних професій.

Crowdsourcing або, у прямому перекладі, «передача повноважень юрбі» як принцип ведення дизайнерських проектів зовсім нещодавно був просто неможливий. А зараз став не просто можливим, але й модним. Такі гіганти, як Nike і P&G всі частіше звертаються до фрилансерських мереж для виконання своїх проектів.

Цей метод є яскравим прикладом того, що в постмодерністській філософії називається десаєралізацією автора, що створює певні складності при організації дизайн-освіти.

Проблема спільної проектної діяльності при навчання студентів-дизайнерів України й Росії в епоху інформаційних технологій можна розглядати через призму типологізації освітніх інновацій. Зокрема, Г.Н. Прозументова позначила одну з тенденцій розвитку відкритого освітнього простору. Це просторова лакуарність. Вона пов'язана з розвитком глобальних інформаційних телекомунікаційних мереж типу Інтернет, глобалізацією мобільної телефонії [12].

Разом з тим ця група можливостей не повною мірою використовується освітою. Тобто відсутня взаємодія між освітнім і інформаційним (медіа) простором. Це так звані просторові лакуни.

Просторові лакуни в освіті (від лакуни – діри) являють собою засоби масової інформації, які входять в інформаційно-комунікаційну карту світу, але не контролюються педагогічним співтовариством і вищими навчальними закладами, не взаємодіють із освітнім простором [5, С. 215–228].

Інакше кажучи, вони існують як «паралельна школа». Застосування сучасних інформаційних технологій, у жодному разі не усуває необхідні елементи звичайного міжособистісного спілкування. Навпаки, ці елементи роблять більш інтенсивними процеси обміну знаннями.

Вільний доступ до інформації в глобальних інформаційних мережах відкриває нові можливості для організації спільної проектної діяльності.

Переважає більшість студентів постійно користуються соціальними мережами – такий один з результатів річної програми міжнародних соціологічних досліджень Інституту Горшеніна «Студенти – образ майбутнього». Самі активні користувачі соціальних мереж – студенти Росії (72,1%) і України (60,9%) [7].

У соціальних мережах уже сформувалося співтовариство студентів по професійній ознаці, безсумнівним плюсом стало розширення мережі ділових контактів. Природне прагнення працівника розширити кількість ділових контактів цілком з'ясовно, оскільки це є одним з факторів, що визначає ринкову вартість працівника.

Висновки: Відчуття вичерпаності старого й непередбачуваності нового, прийдешні контури якого неясні й не обіцяють нічого певного і надійного, і роблять постмодернізм, де це настрої виразився виразніше всього, вираженням «духу часу» початку ХХІ століття.

Глобалізація, як домінуюча тенденція, накладає свій відбиток на усі сфери буття людей ХХІ століття. Дизайн, як складова проектної культури, переживає стрімкі зміни, перетворюючись під впливом сучасних тенденцій в економіці, культурі, комунікації.

Демократизація суспільства веде до ненормативності культури, що робить її прояв рівноправним, «горизонтальним».

«Горизонтальність» сучасної культури забезпечує її плюралізм.

Світовий тренд зміни комунікативного простору (доступність, відкритість, рухливість каналів комунікації й типів мережної взаємодії), створює зовсім нові паттерни споживчого поведіння і міжособистісного спілкування.

Необхідно вибрати таку стратегію розвитку освіти, щоб пастка між медіа - і освітнім простором не зростала, а переборювалася.

Активне застосування сучасних технологій при керуванні знаннями, насамперед, забезпечить їх активну участь у процесах обміну знаннями й організації спільної проєктної діяльності студентів художніх навчальних закладів в освітньому просторі України та Росії XXI століття.

Список літератури: 1. Андрущенко В. Основні тенденції розвитку вищої освіти України на рубежі століть (Спроба прогностичного аналізу) // Вища освіта України. 2001. – №1. – С. 11–17. 2. Быстрова Т. Ю. Вещь. Форма. Стил: Введение в философию дизайна. / Т. Ю. Быстрова. – Екатеринбург, 2001. – 240 с. 3. Вельш В. «Постмодерн». Генеалогия и значение одного спорного понятия: [Электронный ресурс] / Вельш Вольфганг // Путь: Международный философский журнал. – 1992. – №1. – С. 109–136. Режим доступа: http://lib.uni-dubna.ru/biblweb/search/bibl.asp?doc_id=35708&full=yes свободный. – Загл. с экрана. – Яз. рус. 4. Генис А. Вавилонская башня. /А. Генис // Двадцать два. – Москва-Иерусалим., 1995, №100. – С. 211–214. 5. Иванова Л. А. Медиаобразовательное пространство в стратегии инновационного развития высшего профессионального образования в современной России: постановка проблемы / Л. А. Иванова // Педагогическая теория, эксперимент, практика / Ред. Т. А. Стефановская. Иркутск: Изд-во Иркут. Ин-та повыш. квалиф. работ. образования, 2008. – 340 с. 6. Ильин П. П. Постструктурализм. Деконструктивизм. Постмодернизм. / П. П. Ильин – Москва: Интрада, 1996. – 280 с. 7. Кошкина С. Интернет сегодня – фундамент для формирования общества нового типа [Электронный ресурс] / С. Кошкина – Режим доступа: http://society.lb.ua/life/2011/08/22/107268_internet_segodnya-fundament_dlya.html, свободный. – Загл. с экрана. – Яз. рус. 8. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / В. Г. Кремень. – Київ: Грамота, 2005. – 448 с. 9. Леонтьев А. Информационный бартер преодолен. [Электронный ресурс] Режим доступа: <http://2000.net.ua/2000/svoboda-slova/realii/75683>, свободный. – Загл. с экрана. – Яз. рус. 10. Лоренц К. Обратная сторона зеркала: / Конрад Лоренц. // Пер. с нем. А. И. Федорова, Г. Ф. Швейника / Под ред. А. В. Гладкого; Сост. А. В. Гладкого, А. И. Федорова; Послесловие А. И. Федорова. – М.: Республика, 1998. – 393 с. 11. О'Рейли Тим. Движение в новую реальность. [Электронный ресурс] / Тим О'Рейли – Режим доступа: habrahabr.ru/blogs/htranslations/30877/, свободный. – Загл. с экрана. – Яз. рус. 12. Прокументова Г. Н. Переход к Открытому образовательному пространству. Часть 2: Типологизация образовательных инноваций / Г. Н. Прокументова. – Томск: Томский государственный университет, 2009. – 448 с.

*Дольська О. О.
м. Харків, Україна*

МЕТОДОЛОГІЧНА РАЦІОНАЛЬНІСТЬ В ОСВІТІ: ЇЇ РІЛЬ В ТРАНСДИСЦИПЛІНАРНОМУ ПІДХОДІ

Орієнтуючись на цей тип раціональності, педагог домінуюче значення відводить телеологічному аспекту, а не каузальному. Якщо каузальна пропонувала пошук причин